

Mihaela Daniela Cîrstea

Alexandra Dragomirescu

Ileana Sanda

Lecția de Limba și literatură română

8

clasa a VIII-a

CUPRINS

COMPETENȚE	5	Unitatea 3 – VALORI ȘI ATITUDINI	75
SĂ NE AMINTIM DIN CLASA A VII-A	6	COMUNICARE ORALĂ	
TEST INIȚIAL 1	6	Ascultarea activă	76
TEST INIȚIAL 2	7	LECTURĂ	
Unitatea 1 – CĂLĂTORIA	9	Textul dramatic	78
COMUNICARE ORALĂ		<i>Steaua fără nume</i> , de Mihail Sebastian	79
Elemente specifice argumentării	10	REDACTARE	
LECTURĂ		Prezentarea textului	84
Textul epic	12	ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	
<i>Planeta celor doi sori</i> , de Horia Aramă	13	Părți de propoziție (actualizare)	86
REDACTARE		Atributiva	88
Etapele scrierii	20	Completiva directă	90
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII		LECTURĂ	
Părți de vorbire (actualizare)	22	Structuri textuale	92
Construcții active și pasive cu verbul <i>a fi</i>	24	<i>O scrisoare pierdută</i> , de I.L. Caragiale	93
Construcții cu pronume reflexive	26	<i>Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă</i> , de Mihail Sadoveanu	94
LECTURĂ		<i>Çișmigiu & Comp.</i> , de Grigore Băjenaru	95
Personajul	28	ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	
<i>Tranzacția</i> , de Ion Hobana	29	Completiva indirectă	98
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII		Completiva prepozițională	100
Construcții impersonale. Construcții incidente	34	ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	
Construcții concesive și condiționale	36	Valori culturale românești în lume	102
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE		RECAPITULARE	104
Călătoria ca formă de cunoaștere	38	EVALUARE	106
RECAPITULARE	40	Unitatea 4 – TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE	107
EVALUARE	42	COMUNICARE ORALĂ	
Unitatea 2 – O LUME PLINĂ DE SENTIMENTE	43	Argumentare și persuasiune	108
COMUNICARE ORALĂ		LECTURĂ	
Textul oral	44	Structuri textuale: argumentativ și explicativ	110
LECTURĂ		<i>Patrimoniul cultural, o problemă care ne privește</i> <i>pe toți</i> , de Laura Lucia Găvan	111
Textul liric	46	ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	
<i>Dorința</i> , de Mihai Eminescu	47	Circumstanțiala de loc	114
Exprimarea sentimentelor	50	Circumstanțiala de timp	116
<i>Trăim într-o lume plină de sentimente</i> , de Mihai Ivașcu	51	Circumstanțiala de mod	118
REDACTARE		LECTURĂ	
Textul argumentativ	54	Compararea textelor sub aspectul conținutului și al structurii	120
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII		<i>Umbra lui Mircea. La Cozia</i> , de Grigore Alexandrescu	121
Enunțuri eliptice. Norme de punctuație	56	<i>Umbra noastră. La Cozia</i> , de Ioana Brușten	122
Apoziția. Norme de punctuație	58	ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	
LECTURĂ		Circumstanțiala cauzală	126
Versificația (actualizare)	60	Circumstanțiala finală	128
<i>Fântâna</i> , de Alexandru Macedonski	61	REDACTARE	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII		Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniei	130
Fraza. Coordonarea (actualizare)	64	ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	
Fraza. Subordonarea	66	Turismul cultural	132
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE		Festivalul Enescu	133
Evenimente culturale internaționale	68	Turismul cultural în România	134
Festival de poezie contemporană	69	RECAPITULARE	136
Târgul de carte de la Beijing	70	EVALUARE	138
RECAPITULARE	72		
EVALUARE	74		

Unitatea 5 – MODELE ȘI ANTIMODLE 139

COMUNICARE ORALĂ

Comunicarea nonverbală și paraverbală 140

LECTURĂ

Limbajul figurat (actualizare) 142

Imn lui Ștefan cel Mare, de Vasile Alecsandri 143

Hiperbola, aliterația, antiteza 146

Colierul, de Doina Ruști 147

REDACTARE

Redactarea de mână. Redactarea computerizată 152

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

Fonetica (actualizare) 154

Scrierea și pronunțarea cuvintelor de origine străină 156

Vocabular (actualizare) 158

Conversiunea 160

Împrumuturile lexicale 162

ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE

Eroul, model de comportament 164

Stăpânul Inelelor (recenzie) 165

Éowyn și Stăpânul Nazgûllilor 166

RECAPITULARE

..... 168

EVALUARE

..... 170

Unitatea 6 – FAMILIA ȘI COMUNITATEA 171

COMUNICARE ORALĂ

Atitudini comunicative 172

LECTURĂ

Interpretări multiple 174

Baltagul, de Mihail Sadoveanu 175

REDACTARE

Etica redactării: originalitatea 178

LECTURĂ

Monitorizarea propriei lecturi 180

Lectura e un mod de viață, de Anca Călin 181

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

Variații de registru. Jargonul, argoul 186

Limbaj colocvial, limbaj cultivat 188

Construcția frazei în limba vorbită și în limba scrisă 190

Organizarea coerentă a textului 192

ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE

Spiritul civic și responsabilitatea socială 194

Festivalul posesorilor de spirit civic 195

CIVIC MONTAN 196

RECAPITULARE

..... 198

EVALUARE

..... 200

EVALUARE FINALĂ 201

TEXTE 205

COMPETENȚE GENERALE ȘI COMPETENȚE SPECIFICE CONFORM OMEN 3393/28.02.2017

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Exprimarea unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în texte diferite, în vederea evaluării informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative
- 1.2. Prezentarea documentată a unei teme/a unui punct de vedere, citând sursele de informare, într-un text de tip argumentativ/în texte de diferite tipuri (de tip descriptiv, explicativ etc.)
- 1.3. Realizarea unei prezentări orale multimodale în fața unui public, corelând elementele verbale, paraverbale și nonverbale în cadrul unor strategii de argumentare
- 1.4. Participarea activă la dezbateri simple, formulând puncte de vedere și/sau continuând ideile celorlalți, exprimând un punct de vedere față de opiniile expuse de interlocutor(i)
- 1.5. Corectarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative ineficiente sau inadecvate în activități de comunicare

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii
- 2.3. Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple
- 2.4. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui text complex, în care să își exprime puncte de vedere argumentate, pe diverse teme sau cu referire la diverse texte citite

- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public sau/și pentru a fi publicate
- 3.3. Aplicarea constantă a normelor privind etica redactării pentru crearea unor texte originale
- 3.4. Exersarea constantă în activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii române literare, pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse
- 4.3. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic și semantică prin raportare la limbile moderne
- 4.4. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare
- 4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice (analiză, sinteză, generalizare și abstractizare), prin utilizarea deprinderilor de comunicare corectă în limba română literară, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Exprimarea unui punct de vedere față de valori ale culturii naționale sau ale unei alte culturi, identificate în cărțile citite
- 5.2. Argumentarea unui punct de vedere privitor la elemente specifice ale culturii naționale și ale culturii altor popoare

CĂLĂTORIA

Conținuturi din programa școlară

Comunicare orală

- ▶ Elemente specifice argumentării (teză, ipoteză, justificare, probă/exemplu)

Lectură

- ▶ Textul epic

Redactare

- ▶ Etapele scrierii, cu accent pe:
 - a) prezentarea textului în fața unui public;
 - b) evaluarea feedbackului primit;
 - c) integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare

Elemente de construcție a comunicării

- ▶ Construcții sintactice: construcții active/construcții pasive cu verbul *a fi*; construcții impersonale; construcții cu pronume reflexive; construcții concesive și condiționale

Elemente de interculturalitate

- ▶ Modele comportamentale în textele literaturii universale

ELEMENTE SPECIFICE ARGUMENTĂRII

Pentru început

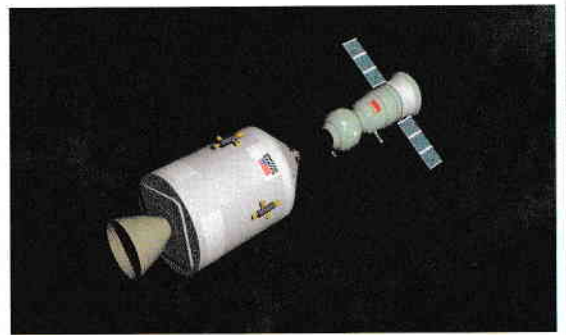
Exprimă-ți opinia!

1. Ți place să călătorești?
2. Ți-ar plăcea să călătorești într-un loc îndepărtat, de exemplu, pe un alt continent?
3. Ai călători în spațiul cosmic, dacă acest lucru ar fi posibil? Argumentează-ți punctul de vedere.

Reține!

Elementele specifice argumentării sunt:

- teza (subiectul care urmează a fi prezentat);
- ipoteza (o opinie referitoare la un anumit subiect);
- justificarea (motivarea susținerii ipotezei);
- proba/exemplul pentru a susține ipoteza.

Lucrează în echipă!

Un membru al echipei va citi cu voce tare textul de la **pagina 205**, *Descoperire incredibilă făcută de NASA*, celălalt va rezolva oral exercițiile de mai jos.

1. Notează trei cuvinte din câmpul lexical al *astronomiei*, prezente în textul ascultat.
2. Asociază elementele specifice argumentării cu următoarele enunțuri referitoare la textul ascultat.

a) teză	1. Planetele DMPP-1c, DMPP-1 și DMPP-1e au mase de trei până la de zece ori mai mari decât masa Pământului.
b) ipoteză	2. Cercetătorii pot stabili compoziția planetelor și le pot compara cu Terra.
c) justificare	3. Oamenii de știință au descoperit șase planete noi.
d) probă/exemplu	4. Planetele ar putea oferi informații despre geologia planetei noastre.

Dicționar

MASĂ¹ (mulțime, mărime fizică) s. f., g.-d. art. masei; pl. mase.

MASĂ² (mobilă, mâncare) s. f., g.-d. art. mesei; pl. mese.

- Completează textul cu termenul potrivit în context: *masă*¹ sau *masă*².

În timpul deselor ... din casa familiei lor, cei doi discutau despre corpurile cerești care au ... mult mai mari în comparație cu Pământul.

Abrevieri

- s. = substantiv
- f. = feminin
- g.-d. = genitiv-dativ
- pl. = plural
- art. = articulat

Activități

1. Citește următoarea știre:

De-a lungul vremii, fiecare dintre noi a privit planetele printr-o lunetă cât de cât performantă. Mă refer, de exemplu, la celebra lunetă aflată în București, la Observatorul Astronomic „Amiral Vasile Urseanu”. Dar trebuie să recunosc faptul că, deși reală, imaginea acestora nu m-a impresionat prea mult. Spre exemplu, celebra Pată Roșie de pe Jupiter nu este vizibilă. În schimb, cu totul alta a fost situația atunci când am călătorit în Sistemul Solar virtual. Imaginile sunt atât de clare încât ai impresia că ai putea atinge cu mâna fiecare astru în parte. Practic, am avut senzația unei călătorii adevărate printre aștri.

(Vasile Surcel, *Călătorie virtuală prin Sistemul Solar*, www.cotidianul.ro, text adaptat)

2. Lucrează în echipă, alături de trei-patru colegi. Răspunde la una dintre întrebările de mai jos, valorificând atât textul dat, cât și alte surse de documentare disponibile.

1

Descrie!

Ce este un observator astronomic?
Ce este realitatea virtuală?

2

Compară!

Care sunt diferențele dintre cele două moduri prin care pot fi privite planetele?

3

Asociază!

Care sunt activitățile organizate de Observatorul Astronomic din București?

4

Analizează!

Care sunt elemente specifice argumentării în textul dat?

5

Aplică!

Care sunt lecțiile pe care ai dori să le studiezi folosind realitatea virtuală?

6

Argumentează!

Este utilă realitatea virtuală în domeniul educațional sau nu?

Recomandări

- Selectează sursele necesare documentării, astfel încât informațiile alese să fie relevante.
- Răspunsul echipei tale nu trebuie să depășească trei minute. Cronometrați-vă înainte de a-l prezenta în fața clasei.

Evaluare

1. Alcătuiți împreună o listă de criterii care să permită evaluarea obiectivă a prezentărilor (de exemplu: claritatea exprimării, folosirea unor argumente și exemple pertinente etc.).
2. Evaluați prezentările în funcție de criteriile stabilite de voi.

TEXTUL EPIC

Pentru început

Exprimă-ți opinia!

1. Îți place să citești texte epice? Motivează-ți răspunsul.
2. Poți să povestești, pe scurt, acțiunea unui text narativ studiat?

Descoperă!

1. Citește următorul text:

Am azvârlit din mers cartela de închidere a camerei. Receptorul a prins-o agil.

— Sper că ați dormit bine, mi-a spus fără nicio intenție.

L-am fulgerat cu privirea. După rețeta matinală de înot, o durere surdă încă mai rătăcea prin oasele mele, ca un ecou al nopții petrecute în patul mai dur decât piatra. Pe lângă ea, o noapte pe pământul gol ar fi fost culmea confortului. Din păcate, o asemenea extravaganță era interzisă pe Ahra, ca și înnoptarea la bordul navelor în tranzit.

(Horia Aramă, *Planeta celor doi sori*)

2. Transcrie următoarele enunțuri pe caiet. Încercuiește **A** (enunț adevărat) sau **F** (enunț fals).

a) Naratorul textului <i>Planeta celor doi sori</i> este Horia Furtună.	A F
b) În textul dat este folosită relatarea la persoana I.	A F
c) Textul conține indicii care plasează acțiunea în timp.	A F
d) Acțiunea prezentată în text are loc pe Ahra.	A F

Amintește-ți!

Modul de expunere specific textelor epice este **narațiunea**.

Textul narativ poate fi:

- în versuri sau în proză;
- literar sau nonliterar.

Naratorul relatează evenimentele fie la persoana I, fie la persoana a III-a; el nu trebuie confundat cu autorul textului, care este o ființă reală.

Momentele subiectului sunt: expozițiunea; intriga; desfășurarea acțiunii, punctul culminant; deznodământul.

Acțiunea se desfășoară într-un cadru temporal și spațial.

de Horia Aramă

Am azvârlit din mers cartela de închidere a camerei. Receptorul a prins-o agil.

— Sper că ați dormit bine, mi-a spus fără nicio intenție.

L-am fulgerat cu privirea. După repriza matinală de înot, o durere surdă încă mai rățăcea prin oasele mele, ca un ecou al nopții petrecute în patul mai dur decât piatra. Pe lângă ea, o noapte pe pământul gol ar fi fost culmea confortului. Din păcate, o asemenea extravagantă era interzisă pe Ahra, ca și înnoptarea la bordul navelor în tranzit.

— Pentru diseară, te rog să-mi prepari o lepede sănătoasă, am trântit înainte de a ieși.

Fusesem sfătuit să evit planeta celor doi sori, așa cum făceau de regulă rătăcitorii solitari, dar tocmai aceasta mă decisese. Nu speram să închei, în cursul unei singure vieți, ocolul coloniilor terestre de la frontierele galaxiei, dar o vizită în plus nu era de lepădat. Despre Ahra, circulau tot soiul de basme, dar nimeni nu mă avertizase concret și practic să-mi aduc un sac de dormit.

Din fericire, aveam pe navă un culcuș exemplar, astfel că răul nu avea să dureze.

Nimic nu șterge mai bine penibila impresie a unei nopți dormite pe Ahra decât o zi petrecută pe aceeași planetă. Sunt singuratic atât prin formație și gusturi, cât și prin obișnuință, ca orice rătăcitor, dar totul pe Ahra părea că nu are altă menire decât să mângâie, să vindece, să consoleze. După câteva minute de plimbare sub cerul ușor violaceu, de o nuanță dulce, sub lumina blândă a soarelui diurn, am început să respir mai liber și m-am destins.

Orașul era un savant conglomerat de linii curbe. Niciun bulevard nu era perfect rectiliniu, clădirile înseși evitau cubismul, trecând pe

nesimțite una în cealaltă, într-un joc de linii și volume perfect armonice, dar, în același timp, lipsit de rigiditate și ostentație. Acolo unde amploarea spațiului friza¹ grandiosul, intervenea vegetația, îmblânzind prin soluții cât se poate de simple aerul metropolitan.

Cum nimeni nu se grăbea, nicio față nu era ursuză, nimeni nu ți se băga în suflet, extremele care marcau comportamentul tereștrilor erau evitate de la bun început. Nicio expresie crispată, nimic aspru, orgolios în privirile ahrienilor, sau extravagant în vestimentația lor, făcută să nu violezeze privirea și să se încadreze firesc în decor.

Lucru de mirare, aceste non-senzații, în loc să treacă pe lângă mine, mă umpleau de încântare.

Când am ajuns pe dana² de verificare a navei, eram remontat, ba chiar ușor euforic³. Aici, lucrul se desfășura cu folos, dar fără ca nimeni, om sau mașină, să gâfâie, să trepideze, să se agite mai mult decât era strict necesar. Mersul operațiilor urmărea foarte îndeaproape graficul preliminar, astfel că n-am putut decât să mă declar mulțumit. Am revenit spre oraș, purtând pe chip cea unică îmbinare de riduri pe care atât de rar aveam ocazia s-o arborez în lungile mele însingurări și care se cheamă surâs. Deodată, în fața mea s-a oprit o copilă, o adolescentă, poate o tânără. Experiența de rătăcitor mă învățase că, în lumile noi, nimic nu-i mai greu de intuit ca vârsta. Se oprise și mă privea drept în ochi. Avea gâtul de lebădă, iar părul roșcat.

¹ friza (vb.) – a fi pe punctul de a atinge o anumită stare.

² dană (s. f.) – loc de-a lungul cheilor unui port, amenajat pentru acostarea navelor și manipularea mărfurilor.

³ euforic (adj.) – care are o stare de bună-dispoziție exagerată.

— Ți place? mi-a spus în loc de orice introducere.

— De unde știi? am întrebat-o în același stil familiar.

— Ești un rătăcitor, nu-i așa? Un explorator perpetuu. Izolat, serios și puțin suficient, nu-i așa?

Ce să-i fi răspuns? Că un exuberant nu poate fi rătăcitor solitar, că un tânăr sociabil n-ar fi în stare să navigheze decenii spre a transmite din an în an Pământului părăsit pe veci câteva date despre un colț de galaxie? Că tocmai pentru o astfel de carieră am fost modelat?

A reluat singură:

— Nu-i nevoie de niciun răspuns. Îmi ajunge surâsul, tot ce are un solitar mai de preț.

Am continuat împreună promenada matinală. Fata nu voia să-și dezvăluie numele.

— Ce rost ar avea? Măine pleci și numele meu va pieri odată cu tine. Numește-mă cum vrei. Numele meu o să-ți aparțină. Nu vei avea decât să-l uiți.

A fost o zi de basm. Riluri – așa i-am spus, fără să știu de ce – m-a condus pe bulevardele cu fântâni arteziene, m-a însoțit în parcurile savant întocmite, dezvăluindu-mi sensurile ascunse în linii și forme. Am luat apoi un prânz delicat și am

văzut un spectacol cât se poate de plăcut într-o sală intimă și primitoare. Nimic strident, bătător la ochi, nimic obositor în reprezentație. Câteva inspirate pete de culoare, actori simpatici, melodii nesofisticate, dansuri lirice, două-trei glume lipsite de trivialitate⁴, un final agreabil. Am părăsit sala destins, împăcat cu lumea, pactizând parcă, fără cuvinte, cu necunoscuții din jur, care, o simțeam, trăiau același sentiment.

⁴ *trivialitate* (s. f.) – necuviință.

Riluri m-a părăsit la fel de brusc pe cât mă abordase. De astă dată mi s-a părut normal. După o clipă o uitasem și eu, ca pe o parte din mine.

Întors la hotel, i-am făcut un semn prietenesc recepționarului cu care fusesem atât de urâcios în acea dimineață. Nu mi-am revenit decât atunci când m-am așezat pe marginea patului. Euforia s-a scurs de pe mine ca stropii unui duș.

Incredibil, mi-am spus. Niște oameni care trăiesc atât de frumos, care gustă armonia și calmul, să nu descopere deliciul confortului! Părea dincolo de imaginație. Acum abia simțeam oboseala pe care o acumulasem umblând ziua întregă. Desigur, antrenamentul zilnic de la bordul navei se vădea eficace, altfel n-aș fi putut rezista. Dar acum aveam nevoie de odihnă. Blestemând paradoxurile ahriene, mi-am făcut o toaletă sumară și m-am pregătit să mă întind pe patul de tortură.

Hotelierul înregistrase totuși nemulțumirea mea, drept care am avut surpriza unor amendamente. Nu fără satisfacție, m-am pregătit pentru somn, rumegând în minte impresiile de peste zi.

M-am trezit peste scurtă vreme, pradă unei neliniști inexplicabile. Cum, cu toate măsurile ajutoare, patul nu devenise cu adevărat confortabil, am făcut câțiva pași prin cameră. În aer domnea un vuiet surd, apăsător. Ce se întâmplă? m-am întrebat și am deschis fereastra. Un val de zgomot mi-a izbit obrajii înaintea timpanelor.

Cum să descriu zgomotul acesta? Era un vacarm, o cacofonie de glasuri stridente, nestăpânite, rostind cuvinte de neînțeles. Orașul era luminat, firește, dar de-o manieră atât de neașteptată încât, o clipă, m-am îndoit că este vorba de aceeași localitate. Orbitoare surse de lumină, plasate arbitrar, supărau vederea. Șiruri de lumini colorate desenau, independent de clădiri, figuri fără noimă. Stridențele cromatice, ca și lipsa de logică a liniilor, torturau bunul-simț. Era prea interesant ca să rămân mai departe în camera de hotel. Am ieșit în stradă, amestecându-mă printre nenumărații trecători.

Ce se petrecuse? Fusese ocupat orașul în vreme ce dormeam? Cei pe care-i întâlneam pe străzi erau total diferiți de cei dinainte cu câteva ore. Figuri dizarmonice, ochi exoftalmici⁵, păr vâlvoi, expresii exaltate. Rătăceau pe străzi ca drogați. Mișcările bruște, nehotărâte, îi făceau să se ciocnească haotic într-o adevărată mișcare browniană⁶. La fiecare pas, izbucneau altercații, violențele verbale împușcate strident, fiind, nu o dată, urmate de veritabile încăierări.

Nici costumația localnicilor nu mai era cea de peste zi. Locul veșmintelor croite simplu fusese luat de asimetrie, de intenția de a șoca, de abuzul de strălucire, ca și de goliciune. Substanțe fosforescente în culori neobișnuite tatuau pe corpuri însemne misterioase. Părul electricizat al unora, purtat vâlvoi, scăpăra.

Dacă din camera mea nu putusem descifra zgomotele, era din motive binecuvântate: strigăte nearticulate, simple descărcări temperamentale se ridicau din toate părțile ca niște jeturi de apă înghețată, urcând, coborând, fără noimă.

Am rătăcit astfel, dezorientat, prin strania noapte a orașului, fără să înțeleg în ce fel realitatea de peste zi se putuse preface în coșmarul nocturn. Căutam în mulțime un chip neutru, dacă nu consternat, cum după toate probabilitățile se înfățișa propriul meu chip, spre a cere lămuriri, dar nu se zărea niciunul. Mulțimea se zbuciuma pe străzi și în piețe, schimonosindu-se într-un carnaval grotesc. Fără voie, am fost antrenat de torent. Haosul evoca parcă anticul carnaval de la Rio, cu deosebirea că acela nu avea nimic malefic.

Atmosfera densă, apăsătoare se făcea simțită mereu mai pregnant. Ochii mă usturau, iar în urechi, vacarmul tindea să se filtreze într-un vuiet inform⁷. Atunci, am remarcat nuanța roșcată ce impregna totul. Pe nesimțite, culorile suferiseră o adevărată „deplasare spre roșu”. Albul devenise un roz îmbâcsit, albastrul trăgea către mov, iar galbenul căpăta sclipiri de

incendiu. Cerul însuși, negru între stelele necunoscută, devenise roșiatic, de parcă aerul ar fi fost impregnat cu o pulbere de rugină.

M-am întors brusc și am văzut. În spatele meu, deasupra orașului, se ridicase globul de un purpuriu întunecat al soarelui-geamăn. Era o stea ratată, dacă nu stinsă, emanând o căldură sensibilă și cine știe ce radiații nocive. Imensita-

tea discului solar m-a făcut să mă întreb dacă astrul este mai mare sau mai aproape decât perechea sa luminoasă. Dar n-am putut rămâne multă vreme pe lungimea de undă a curiozității astronomice din cauza escaladării agitației din jurul meu. Valul mulțimii pornea în alte și alte direcții, ceea ce pentru mine, și așa neobișnuit cu aglomerația și mișcarea, era o încercare teribilă. Sigur de mine datorită forței și tinereții, ca și antrenamentului neslăbit de atâția ani, eram convins că adaptarea la Ahra se produsese de la sine. Dimineața scursă fără incident mă făcuse să dau uitării clasicele recomandări privind petrecerea primelor zile pe un astru. Dar nu era vorba de o reacție subiectivă a rătăcitorului neadaptat, ci de o planetă cu adevărat necunoscută, care ar fi șocat pe oricine, venit de oriunde.

Și atunci am văzut-o pe Riluri. Dar era ea sau o furie dezlănțuită? A trebuit să mă apropiu ca să mă conving, iar, pentru a izbuti, m-am văzut obligat să folosesc pumnii, ca un ahrian veritabil.

Riluri dansa. Ce alt cuvânt ar putea să redea înlănțuirea de mișcări gratuite în care se pierdea de una singură ca într-o beție? Dansând, flutura o eșarfă ca focul. Chipul candid, expresia directă

⁵ *exoftalmic* (adj.) – (despre ochi) bulbucați.

⁶ *brownian* (adj.) – (în context, despre mișcare) dezvoltată în toate sensurile.

⁷ *inform* (adj.) – care nu are o formă clară.

pieriseră fără urmă. Cu părul sălbatic și ochii răi, părea să zgârie numai cu privirea.

Am apucat-o de braț cu o mișcare bruscă. N-a fost mirată.

— Rătăcitorul, a izbucnit în râs. Bezmeticul care gonește fără țintă prin spațiu, în căutarea fantomelor! Nu vrei un strigoi tânăr și în putere? Ia-mă!

În clipa următoare însă, mica Riluri se smulse de lângă mine și se agăță de gâtul unui necunoscut. Îi acoperi fața cu sărutări, după care îi sări în cărcă. Insul nu părea uimit de manifestare. Bine clădit, o săltă pe umeri cât ai clipi, fără să se oprească din mers mai mult decât o secundă. M-am repezit pe urmele lui. Riluri își înfipsese ghearele în buclele vlăjganului, care rânjea ținând-o de glezne. Am rămas incremenit, abia urmărind cu privirea eșarfa de foc a fetei pierzându-se în mulțime.

Nu puteam înțelege. Riluri, lebăda roșie, oaza de tihnă...

M-am simțit bătrân. Brațele mi se smulgeau din umeri, pieptul îmi apăsa respirația ca o stâncă. Am rătăcit prăbușindu-mă în mine însumi până când, printr-o minune, mi-am regăsit hotelul. Eram surd, orb, anesteziat. Într-o asemenea stare, culcușul mi s-a părut un cuib primitiv. Era foarte târziu. Am căzut imediat într-un somn de piatră.

Când m-am trezit, camera era inundată de lumină. Am ieșit pe terasă. La picioarele mele, până departe, se întindea, de un calm angelic, orașul.

Mi-am zvârlit ceasul cât colo. După mersul lui aberant nu dormisem nici măcar un ceas. Eram însă total refăcut. O singură întrebare: unde pierise orașul de noaptea trecută?

Am aterizat la recepția hotelului.

— Știi, i-am spus în treacăt recepționarului, cu o involuntară bunăvoință, am dormit ca un prunc pe lepedea voastră de granit.

— Nu-i de mirare, mi-a răspuns. N-ați dormit nici trei sferturi de oră terestră.

Bietul meu ceas nu mă înșelase. Tăcerea mea i-a părut încurajatoare.

— Iertați-ne stângăcia în privința confortului. Pe Ahra nimeni nu doarme... Nu vreți să vă familiarizați puțin cu planeta noastră?

Și mi-a întins un teanc de pliante cu aspecte și tehnici dintre cele mai felurite. Le-am îngropat în bateria de buzunare care-mi căptușea costumul și m-am grăbit spre dana de revizuire a navei. Urmau recepția și decolarea.

Târziu, în singurătatea navei mele, mi-am amintit de imaginile vorbitoare, de pastilele-reclamă și celelalte mărunțișuri dobândite pe Ahra. Înainte de a le rânduî în colecția mea de turist extra-solar, le-am cercetat.

Dacă Ahra era o planetă ciudată, ahrienii erau și mai ciudați. Sub influența celor doi sori, planeta căpăta două fețe. Soarele zilei acționa primul creier al ahrianului, creierul receptiv la lumină, generator de frumusețe și armonie. La venirea nopții, acest creier intra într-un soi de moarte vie. Mai precis: dormea. Se trezea în schimb celălalt creier. După repausul de peste zi, acesta prelua omul de pe planeta contrastelor, dând frâu liber instincțelor sale de care nici nu era conștient. Ahrienii nu cunoșteau oboseala. Creierul nopții elibera insul de toate refulările⁸ de peste zi. Creierul zilei alunga zațul tenebrelor din cele mai ascunse unghere ale organismului, făcând corpul să acumuleze forțe benefice de la soarele diurn.

Horia Aramă (1930–2007) a fost un autor de povestiri științifico-fantastice.

Textul literar *Planeta celor doi sori* a fost publicat în anul 1986, în almanahul *Anticipația*.

⁸ *refulare* (s. f.) – respingere din domeniul conștientului a anumitor emoții, sentimente, amintiri.

Activități

- Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul cuvintelor subliniate din următoarele secvențe:
 - nicio față nu era ursuză*; **b)** *cine știe ce radiații nocive.*
- Notează câte un antonim potrivit pentru sensul cuvintelor subliniate din următoarele secvențe:
 - care gustă armonia și calmul*; **b)** *i-am făcut un semn prietenesc recepționarului.*
- Alcătuiește un enunț cu omonimul cuvântului subliniat din secvența:
 - Dar era ea sau o furie dezlănțuită?* **b)** *unde pierise orașul de noaptea trecută?*
- Alcătuiește un enunț cu paronimul cuvântului subliniat din secvența:
 - nu poate fi rătăcitor solitar*; **b)** *am început să respir mai liber și m-am destins.*
- Indică, prin două enunțuri, polisemia cuvântului *soare*.
- Transcrie un cuvânt utilizat în următoarea secvență cu sens figurat:
Într-o asemenea stare, culcușul mi s-a părut un cuib primitor.
- Transcrie din text cinci cuvinte din câmpul lexical al orașului.
- Compară orașul descris în text cu orașul din fotografia alăturată, evidențiind o asemănare și o diferență.
- Alege varianta corectă.
Secvența următoare **se referă/nu se referă** la cadrul temporal: *Am rătăcit astfel, dezorientat, prin strania noapte a orașului, fără să înțeleg în ce fel realitatea de peste zi se putuse preface în coșmarul nocturn.*
- Transcrie pe caiet două secvențe care conțin mărci ale prezenței naratorului.

Amintește-ți!

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită și sens asemănător, de exemplu: *oraș = citadelă*.

Antonimele sunt cuvinte cu formă diferită și sens opus, de exemplu: *nocturn ≠ diurn*.

Omonimele sunt cuvinte care au aceeași formă, dar sens complet diferit, de exemplu: *somn¹* (pește) și *somn²* (stare fiziologică de repaus a ființelor, necesară redresării forțelor).

Paronimele sunt cuvintele care au o formă asemănătoare, sens diferit și se pot confunda ușor, de exemplu: *familial* (referitor la familie) și *familiar* (cunoscut).

Cuvintele polisemantice sunt cuvintele cu mai multe sensuri, de exemplu: *stea, înalt*.

Sensul figurat este sensul expresiv al cuvântului, de exemplu, *înalt = nobil*.

Câmpul lexical este format din totalitatea cuvintelor din același domeniu; de exemplu, din câmpul lexical al termenului *copac* fac parte: *trunchi, frunze, crengi, ramuri* etc.

Activități

1. Transcrie pe caiet și completează harta textului, răspunzând la întrebările: *Cine?, Când?, Unde?, Ce?*.

2. Notează, pe caiet, momentele subiectului în textul dat.
3. Ilustrează, cu câte un exemplu din text, două particularități ale personajului principal.
4. Transcrie două figuri de stil diferite din text, precizând felul lor.

Am rămas încremenit, abia urmărind cu privirea eșarfa de foc a fetei pierzându-se în mulțime. Nu puteam înțelege. Riluri, lebăda roșie, oaza de tihnă...

M-am simțit bătrân. Brațele mi se smulgeau din umeri, pieptul îmi apăsa respirația ca o stâncă. [...] Eram surd, orb, anesteziat.

Amintește-ți!

Figurile de stil învățate în clasele anterioare sunt:

- **personificarea** (atribuirea de însușiri/acțiuni umane unor lucruri, animale etc.): *calul spune*;
- **comparația** (asocierea a doi termeni, pe baza însușirilor comune): *luna ca o regină*;
- **epitetul** (exprimarea unei însușiri deosebite a unui obiect sau a unei acțiuni): *cerul arămiu*;
- **enumerația** (înșiruirea unor termeni între care există o relație logică): *munte, codru, lac*;
- **repetiția** (reluarea unui sunet/cuvânt/grup de cuvinte pentru a întări o idee): *singur, singur*;
- **metafora** (trecerea de la sensul obișnuit al unui cuvânt la alt sens cu ajutorul unei comparații subînțelese) *luna, regina nopții*.

Evaluare

1. Comentează, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Dacă Ahra era o planetă ciudată, ahrienii erau și mai ciudați.*
2. Redactează o compunere, de 150–300 de cuvinte, în care să prezinți două particularități ale textului epic, prezente în textul dat.

În compunerea ta, trebuie:

- ✓ să precizezi două particularități ale textului epic;
- ✓ să prezinți detaliat două trăsături ale genului epic, valorificând fragmentul dat;
- ✓ să respecti structura specifică tipului de compunere cerut;
- ✓ să ai obligatoriu numărul minim de cuvinte precizat.